

інфраструктуру, системи водопостачання, транспортні мережі, дороги. Держави-члени ЄС і треті країни також зможуть надавати гранти. Ці кошти будуть виділятися через бюджет ЄС, що дозволить Україні отримати підтримку в узгодженому порядку. Усі проекти, які вже реалізуються в Україні, доводять прагнення українського суспільства та уряду до подальшої розбудови демократичної держави на засадах принципів сталого розвитку та стандартів європейської спільноти [3].

Євроінтеграція на регіональному рівні потребує забезпечення фінансової спроможності територіальних громад; створення більш ефективних і прозорих політичних інститутів для зростання інвестицій; участі в міжнародних та європейських програмах; раціональне використання коштів за пріоритетними напрямками розвитку громад; підвищення навичок користування цифровими технологіями населенням; впровадження електронних послуг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
2. Сиченко В.В., Лукашук Л.С. Реалізація публічних механізмів євроінтеграції України на регіональному рівні. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. №12(14). С. 42-54.
3. Орлова Н.С. Реалізація механізмів публічного управління на рівні регіонів та територіальних громад в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. №4. (електронне видання). 2023. <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/1394/1404>

УДК 352.075

Ганна РЕШЕТОВА,
кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Маріупольський державний університет

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ВДОСКОНАЛЕННІ ТА СТИМУЛЮВАННІ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Роль держави в сприянні співробітництву територіальних громад є важливою темою через пряму належність до процесів регіонального розвитку, соціальної стабільності та ефективного використання ресурсів. Вона розкриває ключові аспекти, які держава може використовувати для підтримки місцевих громад у досягненні їх цілей та розвитку:

- децентралізація та регіональний розвиток. У багатьох країнах світу проводиться процес децентралізації, що передбачає передачу більшої влади та фінансових ресурсів місцевим територіальним громадам. Роль держави в цьому процесі полягає в створенні правильних структур, законодавчих актів та

стимулів для підтримки співробітництва між цими громадами з метою забезпечення рівномірного регіонального розвитку;

- соціальна та економічна стабільність. Співробітництво між територіальними громадами має можливість позитивно впливати на розвиток соціальних та економічних сфер. Держава грає ключову роль у сприянні такому співробітництву, забезпечуючи фінансову підтримку, надаючи консультації та розробляючи інструменти для спільних проєктів;

- ефективність використання ресурсів. Спільне використання ресурсів і інфраструктури між територіальними громадами сприяє оптимізації використання обмежених бюджетних коштів;

- розвиток регіональної самосвідомості. Співробітництво між громадами сприятиме розвитку регіональної самосвідомості та ідентичності. Держава має підтримувати цей процес, створюючи умови для спільної культурної, інформаційної діяльності. Становлення місцевого самоврядування має здійснюватися «знизу догори», без значного впливу держави. Однак на практиці досвід країн Європи та, зокрема, України, свідчить про те, що держава грає активну роль у забезпеченні нормативно-правового базису для децентралізації влади та розвитку місцевого самоврядування.

Україна є прикладом, де вплив держави на місцеве самоврядування є особливо помітним. Це важливо через те, що можливості громад для самоврядування та співробітництва значною мірою залежать від політичних партій та державного впливу. Державний детермінізм у становленні інституту територіальних громад зберігає баланс між децентралізацією та централізацією влади та захищає національні інтереси [1, с. 178].

Державна політика щодо місцевого самоврядування також має на меті зміцнення громадського контролю над прийняттям управлінських рішень, включаючи сприяння співробітництву інститутів громадянського суспільства. Практика державного стимулювання співробітництва між територіальними громадами базується на різноманітних механізмах, таких як нормативно-правові, організаційно-адміністративні, інституційні, економічні та інформаційні. Кожен з цих механізмів може впливати на громади загалом або на окремі аспекти співробітництва.

Формування правових умов для співробітництва між територіальними громадами допомагає збалансувати інтереси держави та суспільства і сприяє впровадженню громадського контролю над управлінськими рішеннями [2].

Важливим засобом, яким держава впливає на діяльність громад, є бюджетно-фінансове регулювання. В рамках реформи децентралізації, значна увага приділяється механізмам, що сприяють переходу громад до прямих відносин з Державним бюджетом через добровільне об'єднання.

Бюджетно-фінансове регулювання територіальних громад включає в себе ряд важливих аспектів:

1. Наповнення місцевих бюджетів. Це включає правила стосовно отримання доходів з оподаткування, міжбюджетних трансфертів та інших джерел.

2. Залучення фінансової допомоги. Громади можуть отримувати фінансову підтримку, включаючи міжнародну допомогу, через різні програми, гранти, конкурси та інші механізми.

3. Фінансування з Державного бюджету та обласного бюджету. Держава надає фінансову підтримку громадам через різні форми і програми фінансування.

4. Фінансування через бюджетні програми Державного фонду регіонального розвитку. Цей механізм сприяє фінансовій підтримці розвитку регіонів.

Основними інструментами державної фінансової підтримки для територіальних громад в Україні є наступні:

- субвенції з Державного бюджету місцевим громадам. Ці кошти передаються з Державного бюджету на регулярній основі і призначені для фінансування різних потреб місцевих громад, таких як освіта, медицина, будівництво та ремонт доріг тощо;

- реверсні дотації. Це механізм, за яким місцеві бюджети передають частину своїх коштів у Державний бюджет. Ця сума потім повертається у вигляді дотацій на підтримку фінансово менш забезпечених громад;

- субвенції з місцевих бюджетів до Державного бюджету. Деякі місцеві громади можуть виділяти кошти у Державний бюджет, і ці кошти використовуються для спільних проектів або інших цілей на загальнодержавному рівні;

- спеціальні субвенції для конкретних сфер. Окрім загальних субвенцій, існують спеціальні субвенції, спрямовані на розвиток певних сфер, таких як освіта, медицина, будівництво інфраструктури тощо. Базова і додаткова дотації (регіональна статистика щодо обсягів субвенцій і дотацій – на сайті «Open budget» та ресурсах U-LEAD) [3].

Ефективним бюджетно-фінансовим регулятором є обласні програми підтримки співробітництва територіальних громад. Реалізація програм передбачає конкурс на проекти громад, які уклали договір про співробітництво (приклад Львівської області –Комплексна програма регіонального розвитку Львівщини на 2021-2025 роки) [4].

Система оподаткування та перелік місцевих податків становлять ключовий економічний інструмент і їх регулювання централізовано. У Об'єднаних територіальних громадах основним джерелом надходжень є податок на доходи фізичних осіб-підприємців (ПДФО). Проблемаю залишається ситуація, коли місце юридичної реєстрації підприємства не збігається з місцем його фактичного господарювання.

З розвитком інформаційних технологій та цифровою трансформацією управлінських процесів в сфері державного управління стає очевидною роль інформаційних механізмів у підтримці співробітництва між громадами. Зокрема, web-ресурси у формі спеціальних веб-сайтів, порталів, комунікаційних платформ, соціальних мереж та чат-ботів виконують функції не лише поширення інформації, але й налагодженню взаємозв'язку та взаємодії між державними структурами і громадами.

Функціонує низка інформаційних платформ щодо різних можливостей діяльності громад, у тому числі їх співробітництва. Для прикладу, це інформаційно-довідковий портал органів місцевого самоврядування України «GROMADA.INFO» [5].

У рамках реалізації інформаційних механізмів важливими є заходи інформаційної підтримки громад через навчальні заходи, зокрема тренінги для голів територіальних громад. Глобалізація та євроінтеграція розширюють можливості розвитку ресурсного потенціалу громади через доступ до міжнародних програм, грантів, конкурсів. Наближаючи міжнародну підтримку до цього процесу, активно проводиться інформаційна робота з громадами, що сприяє їхньому більшому розумінню можливостей співробітництва.

Процес співробітництва між територіальними громадами, який є однією з форм господарського та правового управління місцевими територіями, зосереджується на задоволенні суспільних потреб. Цей процес може бути налагоджений на загальних принципах управління і включати такі етапи: стимулювання та мотивація, організація, планування і контроль здійснення дій відповідно до форми співробітництва, яка вибрана.

В Україні, де політичні партії мають значний вплив на можливості громад, держава є ключовим регулятором для забезпечення балансу між децентралізацією та централізацією влади. Держава використовує різні механізми стимулювання співробітництва між громадами, включаючи фінансову підтримку через субвенції і дотації, організаційно-адміністративні регулятори та інші інструменти. Фінансова децентралізація, зокрема, грає важливу роль у зміцненні фінансової самостійності та ресурсних можливостей громад.

Держава є суттєвим фактором у розвитку місцевого самоврядування та співробітництва територіальних громад і її роль полягає в створенні необхідних умов і механізмів для підтримки і підсилення цих процесів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сергієнко А. Державна підтримка добровільного об'єднання територіальних громад. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 6. С. 178–182

2. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1508-18>

1. Місцеві бюджети: Open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=2600000000>

3. Як співпрацюють громади Львівщини – експертний аналіз. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14939>

4. Hlazov O., Kalashnikova K., Zolotarov V., Levchenko I., Britchenko I., Lošonczi P. Inter-Territorial Collaboration in the Context of Strengthening Its Economic Security. IJCSNS International Journal of Computer Science and

УДК 338.3:351

Олена ТКАЧЕНКО,
к.е.н., доцент,
Маріупольський державний університет,
доцент кафедри менеджменту та фінансів

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ РІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Визнаним методологічним інструментом вирішення соціальних проблем як окремих територіальних громад, так і країни в цілому виступає проектний підхід, який сприяє реалізації стратегічних пріоритетів і підвищенню ефективності системи публічного управління, надаючи їй більшої гнучкості, спрямованості на отримання кінцевого результату, за яким можна оцінити ступінь досягнення цілей, можливості врахування інтересів різних сторін, раціонального використання наявних ресурсів.

Успішність використання проектного підходу до рішення соціальних проблем як окремих територій, так і країни в цілому залежить від ступеня наукової проробки, обґрунтованості, технології його реалізації, ефективності управління на всіх етапах його реалізації.

Вибір підходу до використання проектів для рішення соціальних проблем створює основу для розробки його концепції і методології. Концепція проекту становить собою загальне уявлення про мету, призначення та ключові заходи з вирішення соціальної проблеми, а методологія має будуватися на основі уявлень про бажане майбутнє і при цьому бути раціональним і контрольованим, і тим самим забезпечувати так звану «м'яку соціальну модернізацію». Одним із методів, що дозволяє досягти означеного ефекту в соціальному проектуванні постає метод форсайту, який отримав широке і ефективне за результатами використання в розвинених країнах, в першу чергу в ЄС. Проведене дослідження було сконцентровано на аналізі досвіду ЄС в сфері використання проектного підходу на основі методології форсайту для рішення соціальних проблем і можливості його імплементації в Україні.

В ЄС проектний підхід на основі методології форсайту використовується в багатьох сферах діяльності для вирішення найбільш актуальних для населення ЄС проблем із врахуванням стратегічного передбачення їх впливу на країни спільноти і світ в цілому. Саме цей метод використовується для вироблення політики щодо соціальних аспектів життя населення ЄС (забезпечення: стійкості систем охорони здоров'я, харчування, розвиток і збереження навичок і талантів, які відповідають амбіціям ЄС, посилення потенціалу в управлінні даними, в розвиткові і впровадженні штучного інтелекту та інших передових технологій), вирішення питань сталого економічного розвитку і покращення стану навколишнього середовища (декарбонізація та доступна енергія, забезпечення та